

A VADGESZTENYE

Egy olyan erős, elterjedt, ismert és gyönyörű fa, mint a vadgesztenye, nem kerülheti el a figyelmünket. A származási helye ismeretlen, egyesek azt állították, hogy Görögországból, míg mások szerint Tibetből érkezett. Észak-Amerikában több faja él, Európában főleg díszfaként termesztik. A homokos talajt kedveli, gyorsan és szabályosan fejlődik.

A vadgesztenye sima és majdnem hengeres törzse elérheti a 3,6 méter körméretet, és általában zöld a felülete az algák miatt, amelyek a törzsön élőködnek. Az alsó ágai 1,5–3 méterre vannak a földtől, ezek a leghosszabbak és mivel az alsó rész mindig kerek, a koronának piramis alakja van. Magassága nem több 15–18 méternél, és elérhetik a 200–250 éves kort is.

Március vége felé az ágak kidagadó rügyeikkel hívják fel magukra a figyelmet, amelyek ekkor még el vannak zárva a héjban. A héj külseje erős és sötét csokoládé színű. Amint elkezdenek növekedni, a nyúlós védőréteg folyékonyvá válik, és eltakarja a rügy héját. Kettesével megnyílnak a héjak és leesnek, majd áprilisban megjelenik az első pár zsenge levél. A halvány barnássárga rügyek vonzóvá teszik a fát a sivár és kopár márciusi tájban.

EGÉSZ ÉVBEN MUTATÓS

A tavasz szépsége sosem múlik el. Amint a levelek elérik a maximális méretüket, elveszítik ragyogó színüket. Mivel a fán ekkor még nincs virág, a levelek már nem ragyognak és a sűrű lombzat eltakarja az ágakat, az egész fa egy barnászöld halom lesz a tájban. Viszont májusban megjelennek a virágok.

Kevés fánál lehet megfigyelni olyan világos fiziológiai folyamatot, mint a vadgesztenyénél. Láthatjuk, amint a barna bőrszerű réteg kidagad a nedves

magon, mielőtt az első hajszálgökér kibújhatna, ugyanakkor láthatjuk a nyúlós védőréteg olvadását vagy a védő héj lehullását. A levelek elhelyezkedése meghatározza az ágak elhelyezkedését is, és miután a virágok kinyíltak, megakadályozzák azok továbbnyúlását. A kis levelek növekedése jól mutatja szöveteik rugalmasságát. Felnöftkorukban rengeteg szénstavat

szívnak magukba a levegőből. A levelek „pórusain” keresztül állandóan nagy vízmennyiséget szívnak fel a gyökérből, ami magyarázza a puha és szivacsos fa gyors növekedését.

A KERTBEN

A fája puha, és bár jó puskapornak és faszénnek, nem jó deszkának. Az őzek kedvelik a lehullott levele-

ket és gesztenyét, összezúzott formában a bárányok, a tehenek és a baromfik ételeiben is jelen lehet. A gesztenyét fehérítők és keményítők készítésére is használják. Angol neve (horse chestnut = lógesztenye) sokak szerint onnan származik, hogy a lovaknak gesztenyét adtak, hogy enyhítsék a köhögésüket. Újabban viszont a lehullott leveleken látható patkószerű nyomoknak tulajdonítják a nevet, mivel a fő erek végét patkószerű mintázat jelzi.

A vadgesztenyét inkább díszfaként termesztik. A tarka változatai nem fejlettebbek. Jóllehet a piros virágzatú változatokat jól párosították a hagyományos formával, de nem virágoznak annyit és olyan szépen, mint fehér színű társaik. A vadgesztenye alakja annyira szabályos és masszív, hogy szebb, ha más fajokkal

együtt vagy csoportosan vannak elültetve, semmint magukban. Mivel nem hasonlít a szilfához, úgy érdemes őket ültetni, hogy idővel a hosszú ágaik összeérjenek és boltozatot alkossanak a sétány felett, beárnyékolva azt.

A FAIPARBAN

A vadgesztenye igen finom és homogén szövetű, elmosódott rajzolatú, sárgásfehér színű, alacsony sűrűségű puhafa. Hátrányos tulajdonsága, hogy szilárdsági és rugalmassági jellemzői viszonylag alacsonyak, ráadásul gyakori fahibája a csavarodott szálléfutás, mely megakadályozza az értékesebb fűrészipari választékok létrehozását. Így szerkezeti célú, építőipari felhasználásra nem alkalmazzák.

Fülledékes fafaj, ezért kültéri felhasználásra sem javasolt. Ezzel szemben csekély mértékben zsugorodik, repedezik, vetemedik, könnyen és gyorsan szárítható. Könnyen forgácsolható, simára gyalulható, nagyon jól faragható és hajlítható. Ezért fafaragványok, különböző dísz tárgyak készítésére kiválóan alkalmas. Esztergált és hajlított bútoralkatrészek előállítására nagyon jó alapanyag. Fűrészárújából további bútoralkatrészek készíthetők, vakfaként alkalmazható. Fatömegcikkeket, fajtékókat, fakanalat, fatányért, fagombokat, facipőt, sportütőtkeket gyártanak belőle. Ládák készítésére is alkalmazzák. A jó minőségű vadgesztenyerönkök jól hámozhatóak, értékes műszaki furnér- és rétegelt lemez készíthető belőlük. Furnérjából kosarakat készítenek. Faforgácslap-, farostlemez- és papírgyártásra alkalmazható.

GYÓGYÍTÓ HATÁSA

A közönséges vadgesztenye az aranyér, a vénás és hajsálér-kezelésére ajánlott. A modern gyógyászatban felhasznált része a mag (korábban a kérgét és a levelét is használták, de ma már ez nem jellemző), amely nagy keményítőtartalma miatt takarmányként is használható. ■

Forrás:

edenkert.hu

